

'De woorden willen alle kanten op'. Cees Nootboom en het vertalen van poëzie.

ESTHER OP DE BEECK (UNIVERSITEIT LEIDEN)

ABSTRACT

Met het glossy publiekstijdschrift *Avenue* wordt Cees Nootboom doorgaans geassocieerd vanwege zijn reisreportages. Dat journalistieke schrijven is wel eens afgedaan als nevenwerkzaamheid: de roman is in Nederland immers, zo stelt Nootboom zelf, een 'heilige koe'. Maar waaraan de literatuurgeschiedschrijving tot voor kort al helemaal voorbij ging, is het gegeven dat Nootboom ook, gedurende vijftien jaar, de redactie van de *Avenues* poëzierubriek op zich nam. In mijn lezing zal ik zowel ingaan op de rol die Cees Nootboom als redacteur én vertaler voor *Avenue* vervulde, als op de opvattingen over taal, poëzie en vertalen die, al dan niet geëxpliciteerd, uit dat werk en zijn verdere oeuvre spreken.

Het spraakmakende publiekstijdschrift *Avenue* verscheen tussen 1965 en 1994 en had tussen 1967 en 1990 een literair supplement, *Avenue Literair*. Gedurende drieëntwintig jaar maakte een – zeker voor poëziebegrippen – ongekende hoeveelheid lezers maand na maand kennis met verhalen en gedichten van over de hele wereld, in een markant grafisch ontwerp en uitvoerig ingeleid door de literaire redacteurs. In 1976 trad Cees Nootboom aan als redacteur met de poëzierubriek 'Avenue Anthologie', waarin hij veelal in Nederland nog onbekende en niet-vertaalde dichters introduceerde. Hij vertaalde hun gedichten of vroeg bevriende dichters dat te doen en wees de geïnteresseerde lezer op relevante bloemlezingen of vertalingen. De rubriek toont Nootboom als culturele bemiddelaar: dankzij zijn reiszucht en nieuwsgierigheid introduceerde hij dichters, die, nu we erop terugzien, van grote literair-historische waarde zijn gebleken. Zowel uit de gekozen gedichten als in de begeleidende inleidingen spreekt een fascinatie voor de scheppende en sturende kracht van taal. De vaak ongrijpbare associaties die verloren gaan of juist toegevoegd worden bij de vertaling van woorden, zinnen en gedichten bieden een duizelingwekkende, haast angstaanjagende stof tot reflectie. De onmogelijkheden van de vertaler vormen de mogelijkheden van de dichter, die de vertaler ook is. Ik zal deze reflecties plaatsen in de context van *Avenue*, die van de (internationale) literaire infrastructuur en die van Nootbooms verdere oeuvre.